

Evanghelia după Marcu

1 Începutul bunei vestiri a lui Iisus Hristos, Fiu al lui Dumnezeu.

2 Precum este scris în Isaia, profetul:

„Iată, Eu trimit îngerul meu înaintea feței tale,

care va pregăti calea ta,

3 glasul celui care strigă în pustiu:

pregătiți calea Domnului,

drepte faceți cărările Sale”,

4 a fost Ioan, cel care botează în pustiu, și propovăduind un botez al convertirii spre iertarea păcatelor. 5 Și au ieșit la El tot ținutul Iudeii și toți locuitorii Ierusalimului; și erau botezați de el în râul Iordan, mărturisindu-și păcatele. 6 Și era Ioan îmbrăcat cu păr de cămilă și [avea] o cingătoare de piele în jurul brâului; și mânca lăcuste și miere sălbatică.

7 Și vestea zicând: „Vine în urma mea cel ce este mai puternic decât mine, căruia nu sunt vrednic să mă aplec și să-i desfac cureaua de la încălțăminte. 8 Eu v-am botezat cu apă, El vă va boteza cu duh sfânt.”

9 Și a fost așa: în acele zile a venit Iisus din Nazaretul Galileii și a fost botezat în Iordan de către Ioan. 10 Și îndată, ieșind din apă, a văzut cerurile despicându-se și Duhul, ca un porumbel, coborând la El. 11 Și un glas a fost din ceruri: „Tu ești Fiul Meu cel iubit, în tine mi-am găsit bucuria.” 12 Și îndată Duhul îl duce în pustiu. 13 Și a rămas în pustiu patruzeci de zile, fiind pus la încercare de Satana; și era împreună cu fiarele, iar îngerii îi slujeau.

14 După ce a fost predat/arestat Ioan, Iisus a venit în Galileea, propovăduind vestea cea bună a lui Dumnezeu 15 și spunând că „s-a împlinit vremea și s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu. Convertiți-vă și credeți în evanghelie.” 16 Și mergând pe țărmul Mării Galileii i-a văzut pe Simon și pe Andrei, fratele lui Simon, aruncând năvodul în mare; căci erau pescari. 17 Și le-a zis Iisus: „Haideți după Mine și am să fac să fiți pescari de oameni!” 18 Și îndată lăsându-și plasele L-au urmat. 19 Și mergând puțin mai departe i-a văzut pe Iacob al lui Zebedeu și pe Ioan, fratele său; ei [stăteau] în barcă aranjându-și plasele; 20 și îndată i-a chemat. Și lăsându-l pe tatăl lor, Zebedeu, în barcă, împreună cu zilierii, au plecat după El.

(traducere de lucru)

Comentariu la Evanghelia după Marcu

(versiune de lucru)

1,1-4 Trocmé propune o traducere ușor diferită, considerând citatul veterotestamentar o paranteză. Versiunea lui sună așa: „Începutul bunei vestiri a lui Iisus Hristos, [Fiul lui Dumnezeu] — 2 precum este scris în Isaia, profetul: „Iată, Eu trimit îngerul meu înaintea feței tale, Care îți va pregăti calea. 3 Glasul celui care strigă în pustie: pregătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Sale” — 4 a fost Ioan Botezătorul....”

1,1 „bunei vestiri”: εὐαγγέλιον. „Evanghelia” nu este doar un gen literar inedit, ci reprezintă chintesența mesajului soteriologic al lui Iisus. Iisus Însuși întrupează evanghelia, „vestea cea bună”. În greaca clasică, εὐαγγέλιον desemna: 1) răsplata oferită unui mesager (αγγελος) care aducea o veste bună; 2) sacrificiile oferite zeilor atunci când se primeau vești bune. În LXX, semnificația termenului εὐαγγέλιον începe să se apropie de cea din NT: „veste bună” pur și simplu (Isaia 40,9; 52,7: vestea bună a venirii Unsului lui Dumnezeu). În NT, εὐαγγέλιον apare de 72 de ori (de 60 de ori la Pavel). În Mc., apare de 8 ori, de 6 ori rostit de Însuși Isus. Unii savanți contestă paternitatea hristică a cuvântului, avansând ipoteza că ar fi vorba de un termen paulinic preluat ulterior de Mc. și pus în gura lui Isus. Nu există nici un argument incontestabil în sprijinul acestei ipoteze. Sensul teologic: eveniment fericit și conținutul unei noi învățături despre mântuire, ambele exprimate și realizate prin Venirea lui Isus. Termenul desemnează o „evanghelie scrisă” abia în secolul al II-lea: Iustin, *1Apol.* 66,3; Clement Romanul, *Scrisoare către corinteni* 47,1-2; Irineu, *Adv. haer.* 3,1,1. ♦ „Fiu al lui Dumnezeu”: unele mss. principale, între care Sinaiticus, nu conțin expresia. Probabil varianta scurtă a versetului este corectă. Dificil de tranșat, după Metzger.

1,2-3 „Isaia, profetul”: citatul combină, de fapt, doi profeți, Malahia (3,1) și Isaia (40,3). Versetul al doilea are, el însuși, un caracter compozit: Ex. 23,20a și o adaptare a lui Malahia 3,1 după textul ebraic. Unele mss. au lecțiunea „precum este scris în profeți”. ♦ Versetul din Isaia apare și în *Regula comunității* de la Qumran (8,14 și 9,19-20), cu un sens diferit în context: îndemn la retragerea în pustiu pentru a se dedica studiului Legii. ♦ „îngerul” sau „trimisul, mesagerul”.

1,4 „propovăduind botezul”: *litt.* „propovăduind un botez”. ♦ „propovăduind”

(gr: κηρύσσω). Verb important, (pereche a subst. κήρυγμα, „anunț, vestire, propovăduire”). Nu e vorba de o predică sistematică, ci de un anunț făcut de un „crainic”,

„vestitor” în regim de urgență. Verbul trimite la un context eshatologic, ultimativ. ♦ „botez al convertirii” (βάπτισμα μετανοίας). ♦ „convertirea”, μετανοία, presupune o schimbare profundă, radicală a ființei interioare, a minții și a sufletului deopotrivă, însoțită de pocăință, de un regret sincer și inechivoc pentru păcatele din trecut. Spre deosebire de „convertirea” filozofică, păgână, care urmează un traseu circular — convertitul, în acest caz, se întoarce la miezul propriei sale ființei după o perioadă în care se rătăcise îndepărtându-se de sine —, convertirea în registrul creștin, prefigurată de cea propovăduită de Ioan, urmează un traseu linear, definindu-se ca „întoarcere spre Dumnezeu”, nu spre sine însuși. Un sinonim frecvent al lui *metanoia* este *epistrophe*, care înseamnă chiar „întoarcere”. Pe larg despre subiect, Paul Aubin, s.j., *Le problème de la conversion. Étude sur un terme commun à l'hellénisme et au christianisme des trois premiers siècles*, Paris, 1963.

1,5 Ioan este prezentat ca: 1) „început” al evangheliei lui Iisus și 2) personaj cunoscut, care nu are nevoie de o introducere specială. „Botezul” preconizat de Ioan diferă de abluțiunile tradiționale din iudaism. Aici nu este vorba de o purificare/spălare cotidiană, freventă, ca la farisei ori esenieni, nici de un act individual, ca în cazul prozeliților, ci de o purificare săvârșită o dată pentru totdeauna. Toți locuitorii ținutului trebuie anunțați de posibilitatea de a se boteza acum, pentru a dobândi iertarea păcatelor. ♦ „au ieșit”: altă posibilitate de traducere, mai greoaie: „s-au pornit să vină” (ἐξέπορευετο): verbul sugerează o mișcare de exod din toată Iudeea spre Ioan, care devenise un fel de magnet cu virtuți purificatoare. ♦ „râul Iordan”: de ce Ioan botează în acest râu? După unii comentatori, pentru că ar fi vorba despre un râu sfânt; după alții, din comoditate (deși lunca sa e o junglă dificil de străbătut). Pentru evrei, Iordanul nu era decât limita Țării Sfinte, impropriu pentru băile purificatoare. Ioan îl va fi ales pentru că aici apa curgea din belșug tot timpul anului. ♦ Caracterul aparte al botezului săvârșit de Ioan, diferit de purificările curente. Cel botezat își „mărturisea” păcatele, mărturisirea și pocăința fiind obligatorii pentru botezul ioaneic. Flavius Iosephus interpretează acest rit în cheie strict iudaică, fără nici un element creștin (*Ant. iud.* 18,5,2). ♦ Versetul mai poate fi înțeles gramatical și altfel: erau botezați doar „cei care-și mărturiseau păcatele”; cine nu și mărturisea nu era botezat.

1,6 „păr” (gr. τρίχας). O serie de mss. au „piele (δερριν) de cămilă” în loc de „păr de cămilă”. Alte mss., între care și unul, vechi, al Vulgatei, nu conțin segmentul „o cingătoare de piele în jurul brâului”. Trocmé pledează pentru versiunea scurtă (doar „pielea de cămilă”, fără cingătoare) a versiunii originare, afirmând că segmentul despre cingătoare ar fi o adăugire făcută după modelul din Mt. 3,4. Metzger susține că ar fi vorba de un accident de copist, care

ar fi uitat să copieze un rând, adică tocmai segmentul „o cingătoare de piele în jurul brâului”, această omisiune perpetuându-se într-o întreagă familie de mss. ♦ „lăcuste și miere sălbatică”: îmbrăcămintea și hrana lui Ioan nu sunt produse ale meșteșugului omenesc. Bine uscată, o piele de cămilă putea să țină vreme îndelungată fără nici o prelucrare specială. Lăcustele se consumau „proaspete” ori „sărate”. Sunt îngăduite de Legea mozaică (Lev. 11,22). Mierea sălbatică e fie mierea depusă de albine în scobiturile stâncilor, fie mierea de proveniență vegetală. Lagrange sugerează că ar fi vorba de o miere obținută din tamaris. Evanghelistul îl prezintă pe Ioan ca pe un ins care a rupt toate legăturile sociale, ca pe un filozof cinic, dacă vrem, într-un context eshatologic. Un personaj similar, maestrul lui Flavius Iosephus, ermitul Banos (*Autobiografie* 2). După Trocmé, „ipotezele care-l prezintă pe Ioan ca pe un nazir sau ca pe un esenian sunt moderne și fragile. În orice caz, ele nu au nici o legătură cu intenția lui Marcu” (p. 29).

1,7 „Vine în urma mea Cel [ce este] mai puternic decât mine”: exact, „vine Cel mai puternic/tare decât mine în urma mea”. „În urma mea” trebuie interpretat locativ, nu temporal: „în spatele meu”. Presentul „vine” subliniază starea de urgență eshatologică. ♦ Ioan se pune mai prejos chiar decât un sclav pus să dezlege cureaua de la sandalele stăpânului, gest de maximă umilință.

1,8 „eu v-am botezat”: Ioan le vorbește celor pe care el i-a botezat deja. Diferența dintre botezul lui Iona și botezul lui Iisus poate fi înțeleasă ca diferența dintre o acțiune purificatoare (pregătirea pacientului) și una tămăduitoare (vindecarea pacientului), ținând cont de faptul că Iisus săvârșește minunile Sale cu ajutorul Duhului Sfânt.

1,9 „și a fost așa”: tic stilistic specific Septuagintei, preluat de evanghelistul Luca. La Marcu apare foarte rar. Formula introduce solemn episodul botezării lui Iisus. ♦ Botezul lui Iisus este prezentat simplu și direct de către Marcu, fără justificări de ordin teologic, precum la Matei. ♦ „Nazaret”: oraș din Galileea, nemenționat nici în VT, nici în apocrife, nici în Talmud. E situat la extremitatea sudică a lanțului muntos al Libanului. E singurul loc în care Marcu pomenește de Nazaret, dar nu ca loc de baștină al lui Iisus, ci ca locul de unde Acesta vine pentru a fi botezat.

1,10 „îndată”: recurent la Marcu. Echivalează cu românescul „și apoi”, care face legătura între două episoade. Deschiderea cerurilor presupune reprezentarea cerului ca „tărie”, o boltă solidă dincolo de care există o altă lume, reprezentare specifică literaturii apocaliptice: *Apoc. Baruh* 22; *Testamentul lui Levi* 2,6; 5,1; 18,6; *Apocalipsa lui Ioan* 4,1; 11,19; 19,11. ♦ „Duhul”, fără calificativ. Versetul este interpretat îndeobște în felul următor: Duhul coboară peste Iisus sub

forma unui porumbel. Or, particula grecească înseamnă pur și simplu „ca”, nu „sub forma”. Prin urmare, pasajul ar trebui înțeles astfel: Duhul a coborât peste Iisus *așa cum coboară un porumbel*, în ciuda reprezentării curente. Forțând nota se poate înțelege „sub forma unui porumbel”. Duhul este în acest caz ipostaziat, substanțializat. Scena are un corespondent în cap. 9 al *Protoevangheliei lui Iacob*: din nuiaua lui Iosif zvâcnește un porumbel, semn al desemnării bătrânului tâmplar ca tutore al Fecioarei Maria. Aici porumbelul are funcție de semn divin. Unii comentatori citesc scena în raport cu Isaia 11: Duhul se așază deasupra Mesiei (în Isaia nu apare nici un porumbel). ♦ Unele mss, între care și Sinaiticus, are *kai menon*, „și a rămas”, după „s-a coborât”. Origen are aceeași lecțiune: Duhul a coborât și a rămas peste Iisus. În aceste mss. avem de-a face, probabil, cu o contaminare de la Ioan 1,32.

1,11 „un glas s-a ivit din ceruri”: unele mss. nu au „s-a ivit”, probabil imitând varianta, fără verb, din Matei 3,17. ♦ „s-a ivit” (gr: ἐγένετο): vocea din ceruri I se adresează exclusiv lui Iisus. Mulțimea era prezentă? Versiunea, frustă, a lui Marcu nu ne îngăduie să răspundem la această întrebare. ♦ „Tu ești Fiul Meu cel iubit”: pentru evreii din epocă, pentru biserica din Palestina și pentru Iisus Însuși, un „Fiul al lui Dumnezeu” e un personaj ales de Dumnezeu în vederea împlinirii unei misiuni importante (*Testamentul lui Levi* 4,2; 18,6; *Testamentul lui Iuda* 24,2-3). În contextul de față vocea din ceruri Îl proclamă „Fiu” pe Iisus; Iisus își atribuie Sieși titlul de „Fiu al omului”. ♦ Enunțul „Tu ești Fiul Meu iubit” trebuie înțeles în raport cu Ioan Botezătorul. „Tu” este emfatic: *tu*, nu Ioan, ești Fiul meu iubit. Vocea introduce un element de afecțiune în relația dintre Dumnezeu și Trimisul Lui. Acesta din urmă este *Fiul iubit*, privilegiat, nu un trimis oarecare. ♦ „mi-am găsit bucuria”: *litt.* „m-am bucurat”. Botezul lui Iisus stă sub semnul iubirii și al bucuriei Tatălui.

1,12 „duce”: verbul grecesc e mai puternic, însemnând exact: „a-l alunga, a-l duce cu forță”. Duhul îl obligă așadar pe Iisus la o experiență mai tranșantă decât aceea a Botezătorului, „alungându-L” în pustiu pentru o perioadă îndelungată.

1,13 Pustiul este un loc al încercărilor, al probelor „de rezistență” la rău, nu al revelațiilor, așa cum a fost în cazul lui Moise (Ex. 3-4) ori Ilie (1Rg. 19). În pustiu Iisus conviețuiește cu Satana, cu fiarele și cu îngerii, altfel spus, cu ființe neomenești. Fiarele îi vor moartea trupească; Satana, moartea sufletească; îngerii Îl slujesc și-l apără. Nu ni se spune absolut nimic despre felul lui de viață în pustiu (dacă a postit, de pildă). ♦ Cele patruzeci de zile desemnează o perioadă de intensă pregătire spirituală (Ex. 34,28; Deut. 9,9-11; 1Rg. 19,8). ♦ Satana (aram. Satana; ebr. Satan): adversarul care-și propune să împiedice răspândirea evangheliei (3,23; 4,15). Marcu nu acordă nici o importanță „ispitirilor”. Biruința lui Iisus

reiese din faptul că în versetul imediat următor ni se vorbește despre începutul misiunii sale evanghelice în Galileea.

1,14 „vestea cea bună” (εὐαγγέλιον): unele mss. vechi au „vestea cea bună a Împărăției”. Copiștii vor fi inserat „a Împărăției” pentru a omogeneiza formula cu formula din versetul imediat următor. ♦ „a fost prins” (gr. de la παραδίδομι) verb important, care înseamnă în mod sistematic, și în diferite contexte din LXX sau NT, „a preda”. Aici e vorba de arestarea lui Ioan; în alte locuri, de arestarea lui Iisus însuși. În VT, Dumnezeu este cel care predă „poporul ales” neamurilor inamice pentru a-l pedepsi pentru neascultare. În versetul nostru verbul, la diateza pasivă, poate fi tradus prin „a fost prins”. Interesant faptul că, după Marcu, Iisus nu-și începe activitatea misionară în Galileea decât după arestarea lui Ioan Botezătorul. Ca reacție la această arestarea acestuia? A patra Evanghelie subliniază simultaneitatea celor două misiuni (Ioan 3,22). ♦ „propovăduind”: spre deosebire de Ioan, care propovăduia un botez spre convertire, Iisus propovăduiește „vestea cea bună a Împărăției lui Dumnezeu” (verbul este același în ambele cazuri).

1,15 Anunțul lui Iisus are două idei importante: împlinirea momentului (καίρος) și apropierea Împărăției (βασιλεία). καίρος (kairos) desemnează „ocazia”, „momentul favorabil”. Cel mai probabil Iisus se referă la „ocazia” oferită de misiunea lui Ioan Botezătorul, care i-a pregătit pe credincioși pentru primirea evangheliei, a „veștii bune”. Prin propovăduirea și activitatea Botezătorului „momentul s-a împlinit”, iar Împărăția s-a apropiat. La Marcu, Împărăția lui Dumnezeu, deși rămâne o realitate viitoare, e *deja prezentă* la modul existențial. Oamenii sunt somați să resimtă ca atare, *acum*, această realitate, să se convertească și să creadă într-însa.

1,16 „Marea Galileii”: în realitate, un lac cu lungimea de 21 km și lățimea de 12 km. „Marea” e un semitism, ebraica și aramaica calificând drept „mare” (yam) orice lac mai întins. ♦ Simon, nume grecesc, care înseamnă „cârn” (nas mic și plat). Are un corespondent ebraic, Simeon (*Shime'on*). Probabil personajul nostru era chemat Simon de către elenofoni și Simeon de către cei care vorbeau aramaică. Interesant e că primii discipoli „strigați” de Iisus poartă nume grecești.

1,17-18 „am să fac să fiți” ori „să deveniți”. Iisus își recrutează primii discipoli din mers, fără a se întreține cu ei prea mult timp. Abia după acceptul lor spontan „recruții” vor afla în ce aventură s-au îmbarcat. Iisus trece pe țărmul mării ca un „crainic” vestind victoria unei bătălii încă neîncepute. Îndemnului „haideți” îi răspunde „L-au urmat îndată”: fără nici o ezitare, cu

hotărâre neclintită. Avem impresia că toți acești „recruți” așteptau de multă vreme apelul lui Iisus, care nu-i surprinde, ci îi mobilizează.

1,19 După o pereche de frați cu nume grecești urmează doi frați cu nume ebraice, Iacob și Ioan (Yohanan), fii ai lui Zebedeu. Marcu precizează numele tatălui pentru a-l distinge pe acest Iacob (nume frecvent) de omonimii său, fiul lui Alfeu (3,18), și „fratele lui Iisus”, viitorul „episcop” al comunității din Ierusalim. ♦ „aranjându-și plasele”: verbul grecesc acoperă o arie semantică destul de largă: cei doi își pot foarte bine cârpi, coase năvoadele, sau împături și pregăti pentru ieșirea în larg.

1,20 Iacob și Ioan fac un gest mai radical și mai dureros decât Petru și Andrei. Aceștia din urmă își părăsesc uneltele și barca pentru a-L urma pe Iisus, în vreme ce primii doi își părăsesc tatăl fără a se uita în urmă. Orice convertire presupune o decizie radicală, prin care convertitul se rupe definitiv și irevocabil de lumea veche, „normală” pentru a intra în lumea nouă, „extraordinară”. Versetul mai sugerează un lucru: tatăl lui Iacob și Ioan e destul de înstărit, dat fiind că-și permite să angajeze lucrători cu ziua. De aici poate și pretențiile celor doi la un statut privilegiat în preajma lui Iisus (cf. 10,35sq.).